

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/364/2014
Identifikačné číslo spisu:	2512210179
Dátum vydania rozhodnutia:	11.11.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:2512210179.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľov 1/ D. O., bývajúcej v A., 2/ W. O., bývajúceho v A., zastúpených JUDr. Katarínou Galovou, advokátkou so sídlom v Piešťanoch, E. Belluša 6936/10, proti odporcovi Ing. M. O., bývajúcemu v A., o určenie výživného na plnoleté dieťa, vedenej na Okresnom súde Piešťany pod sp.zn. 10P/121/2012, o dovolaní navrhovateľov proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 9.apríla 2014 sp.zn. 11CoP/1/2014, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Odporcovi n e p r i z n á v a náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

Okresný súd Piešťany rozsudkom z 12. septembra 2013 č.k. 10P/121/2012-107 určil výživné odporcu k navrhovateľke 1/ sumou 180 € mesačne s účinnosťou od 4. septembra 2012, ktorú je odporca povinný platiť vždy do 20. dňa toho-ktorého mesiaca vopred k rukám navrhovateľky 1/. Nedoplatok na zročnom výživnom na navrhovateľku 1/ za obdobie od 4. septembra 2012 do 31. augusta 2013 v sume 2 142 € povolil odporcovi splácať po 60 € mesačne po dobu 35 mesiacov a 36. mesiac v sume 42 €, spolu s bežným výživným počnúc dňom právoplatnosti tohto rozsudku, pod stratou výhody splátok. Ďalej súd určil výživné odporcovi k navrhovateľovi 2/ sumou 60 € mesačne s účinnosťou od 4. septembra 2012, ktorú sumu je odporca povinný platiť vždy do 20. dňa toho-ktorého mesiaca vopred k rukám navrhovateľa 2/. Nedoplatok na zročnom výživnom na navrhovateľa 2/ za obdobie od 4. septembra 2012 do 31. augusta 2013 v celkovej sume 717 € súd povolil odporcovi splácať po 20 € mesačne po dobu 35 mesiacov a 36. mesiac v sume 17 €, spolu s bežným výživným počnúc dňom právoplatnosti tohto rozsudku, pod stratou výhody splátok. Žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. Oboch navrhovateľov zaviazal k povinnosti nahradiť trovy štátu každého v sume 31,50 € do 15 dní od právoplatnosti rozsudku. Po právnej stránke svoje rozhodnutie odôvodnil ustanovením § 62 ods. 1 zákona o rodine upravujúceho vyživovaciu povinnosť rodičov k deťom, ustanovením § 75 ods. 1 zákona o rodine, vychádzajúc z reálnych možností a schopností odporcu získať finančné prostriedky pre splnenie tejto povinnosti. Na základe vykonaného dokazovania súd

ustálil, že odporca je nezamestnaný, pričom nestratil prácu svojou vinou. Keďže mu bolo v decembri 2011 vyplatené odstupné 9.295,71 €, súd túto čiastku rozdelil mesačne na sumy, v akej výške poberal v tomto zamestnaní netto mzdu s tým, že takto mohol z odstupného žiť do augusta až septembra 2012. V období od 5. decembra 2011 do 5. marca 2012 odporca pracoval ako správca informačných systémov s čistou mzdou 492,48 €, pracovný pomer skončil v skúšobnej dobe, od 3/2012 do 8/2012 poberal podporu v nezamestnanosti 720 € mesačne a v 9/2012 121,10 €. Súd prihliadol na to, že odporca má vysokú školu, nemá zdravotné problémy, ani iné obmedzenia, ktoré by mu bránili zabezpečiť pravidelný mesačný príjem. Mesačný príjem odporcu, ktorý je v jeho možnostiach dosiahnuť, ustálil súd ako priemer pôvodne dosahovaných príjmov v predchádzajúcich zamestnaniach, a to sumou 800 €. Pri určení vyživovacej povinnosti odporcu potom vychádzal z 30% sumy potenciálnych zárobkov odporcu, teda zo sumy 240 €. U navrhovateľky 1/ prihliadol nato, že je študentkou vysokej školy a z tohto dôvodu má zvýšené výdavky, pripravuje sa na budúce povolanie a nepracuje. U navrhovateľa 2/ súd prihliadol na skutočnosť, že študoval v mieste bydliska a jeho výdavky boli z tohto dôvodu nižšie ako u navrhovateľky 1/, výživné mu priznal aj za dobu po ukončení štúdia, nakoľko po ukončení štúdia je nezamestnaný a od tohto času do rozhodnutia súdu uplynul krátky čas nato, aby mal súd objektívne preukázané, či je schopný sám sa živiť. Súd výživné priznal od podania návrhu spätne a keďže odporca na výživnom neuhradil žiadnu čiastku, zaviazal ho aj na úhradu zročného výživného tak, ako je uvedené vo výroku rozhodnutia. Čiastku 1 000 € uhradenú matkou odporcu v prospech navrhovateľov súd nezapočítal na výživné, pretože z vykonaného dokazovania vyplynulo, že tieto peniaze dostali na pokrytie nevyhnutných výdavkov na domácnosť a nie na výživu. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods.2 O.s.p. a trovách štátu podľa § 148 ods.1 O.s.p.

Na odvolanie odporcu Krajský súd v Trnave rozsudkom z 9. apríla 2014 sp.zn. 11CoP/1/2014 napadnutý rozsudok okresného súdu zmenil tak, že odporca je povinný s účinnosťou od 4. septembra 2012 platiť navrhovateľke 1/ a navrhovateľovi 2/ výživné na každého vo výške 30 % zo sumy životného minima na nezaopatrené dieťa podľa osobitného predpisu, a to vždy do 20. dňa toho ktorého mesiaca vopred k rukám navrhovateľov 1/ a 2/. Nedoplatok na zročnom výživnom za obdobie od 4. septembra 2012 do 31. marca 2014 u navrhovateľky 1/ v sume 8 € a u navrhovateľa 2/ v sume 8 € je odporca povinný zaplatiť k rukám navrhovateľov 1/ a 2/ do 3 dní od právoplatnosti rozhodnutia. Žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov tohto konania. Odvolací súd takto rozhodol po doplnení dokazovania výsluchom účastníkov konania a listinnými dôkazmi (potvrdenie o návšteve školy z 26. februára 2014, potvrdenie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Piešťany z 22.januára 2014). Z výpovede odporcu mal za zistené, že nemá žiadny príjem a žije u svojich známych, ktorým brigádnicke vypomáha s tým, že u nich môže následne prespávať. Odvolací súd dospel k záveru, že súd prvého stupňa nesprávne zistil skutkový stav veci a preto vec nesprávne posúdil. Z ustanovenia § 62 ods. 3 Zákona o rodine vyplýva, že aj ten rodič, ktorého majetkové pomery neumožňujú platenie výživného napr. aj z dôvodu, že je nezamestnaný, musí platiť výživné v zákonom stanovenej minimálnej výške. Odvolací súd konštatoval, že pri odporcovi nie je možné vychádzať z príjmu 800 €, ako to urobil súd prvého stupňa, pretože odporca reálne takýto príjem nemá, je nezamestnaný a nie je poberateľom žiadnych dávok sociálnej pomoci. Z tohto dôvodu sú u neho naplnené zákonné podmienky pre aplikáciu ustanovenia § 62 ods. 3 zákona o rodine pri určení výživného navrhovateľom, ktoré mal za odôvodnené k obom navrhovateľom, preto mu uložil povinnosť platiť výživné v tomto rozsahu. Súčasne odporcovi vznikla povinnosť uhradiť aj zročné výživné tak, ako je uvedené vo výrokovej časti rozhodnutia. Na základe doplneného dokazovania a to čestného prehlásenia matky odporcu z 3.februára 2014, v ktorom uviedla, že sumu 1 000 € poslala matke navrhovateľov poštovou poukážkou ako zameškané výživné na navrhovateľov, a po posúdení vzájomných súvislostí vyplývajúcich zo spisu, odvolací súd započítal do zročného výživného aj sumu 1.000 €, keď dospel k záveru, že túto sumu za odporcu zaslala navrhovateľom matka odporcu na úhradu výživného. Z týchto dôvodov napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa podľa § 220 O.s.p. v časti určenia výživného na navrhovateľov zmenil. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 224 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 2 O.s.p.

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podali dovolanie navrhovateľa (ďalej aj „dovolatelia,“). Prípustnosť svojho dovolania odôvodnili tým, že v konaní došlo k vade v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (odňatie možnosti účastníka konať pred súdom), pretože odvolací súd porušil ustanovenie § 213 ods.2 O.s.p. a zmenu svojho rozhodnutia založil na aplikácii ustanovenia § 62 ods.3 zákona o rodine, ktoré

nebolo v doterajšom rozhodovaní veci použité, pričom jeho použitie bolo pre navrhovateľov prekvapivé. Dovolatelia namietali aj porušenie ustanovenia § 213 ods.3 O.s.p. odvolacím súdom, ktorý bez toho, aby vo veci vykonal dokazovanie k tomu, že skutkové zistenia súdu prvého stupňa o potenciálnej (nie skutočnej) možnosti odporcu zamestnať sa a poberať príjem a v akej výške sú nesprávne, dospel k odlišným skutkovým zisteniam len na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa. Boli toho názoru, že pri stanovení výživného v intenciách § 62 ods. 2 a § 75 ods.1 zákona o rodine sa prihliada nielen nato, čo odporca skutočne zarobí, ale aj nato, čo je objektívne možné, aby zarobil s ohľadom na jeho schopnosti, situáciu na trhu a pod. Odvolaciemu súdu tiež vytýkali, že oprel svoje rozhodnutie o dôkaz - čestné prehlásenie matky odporcu, ktorý však v konaní nebol vykonaný a ku ktorému sa nemali možnosť vyjadriť. Namietali aj nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu vo vzťahu k tzv. potencialite príjmov odporcu. Za nepreskúmateľné považovali odôvodnenie napadnutého rozhodnutia aj vo vzťahu k započítaniu sumy 1 000 € poskytnutej matkou odporcu, pretože dokazovanie v tomto smere vykonané nebolo a úvahy odvolacieho súdu v tomto smere sú nejasné, keď v rozhodnutí sa uvádza len to, že vychádzal „zo vzájomných súvislostí zo spisu“, o ktoré ale konkrétne malo ísť však z rozhodnutia nie je zjavné. Navrhli, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Odporca sa k dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací súd [§ 10a ods. 1 O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1. januárom 2015)] po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpení advokátkou (§ 241 ods.1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Zmyslom dovolania je preskúmanie napadnutého rozhodnutia - v prípadoch stanovených zákonom - z hľadiska v zákone určených dovolacích dôvodov a dosiahnutie nápravy tam, kde rozhodnutie napadnuté dovolaním nemôže obstáť z aspektu opodstatnenosti v dovolaní uplatneného dovolacieho dôvodu. Dovolanie je v uvedenom zmysle zároveň procesný prostriedok (nástroj), ktorým zákon vytvára účastníkovi konania procesnú možnosť, aby v prípadoch (a za podmienok) v zákone uvedených spochybnil (opodstatneným uplatnením dovolacieho dôvodu) správnosť konania alebo rozhodovania odvolacieho súdu a dosiahol nápravu väd alebo nesprávností napadnutého rozhodnutia.

Mimoriadna povaha dovolania v rámci systému opravných prostriedkov sa prejavuje aj v tom, že účastník konania nemôže úspešne podať dovolanie z akéhokoľvek dôvodu, ale len z dôvodu uvedeného v zákone (z tzv. dovolacieho dôvodu).

Pre účely predmetného dovolacieho konania je vhodné zdôrazniť, že dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a nemožno sa ním úspešne domáhať revízie skutkových zistení súdov nižších stupňov ani výsledkov nimi vykonaného dokazovania. Posúdiť správnosť a úplnosť skutkových zistení, a to ani v súvislosti s právnym posúdením veci, nemôže dovolací súd už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy. Dovolacie konanie má (a to je potrebné osobitne zdôrazniť) prieskumnú povahu; aj so zreteľom na ňu dovolací súd - na rozdiel od súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu - nemá možnosť vykonávať dokazovanie (viď § 243a ods. 2 veta druhá O.s.p.).

K jednotlivým dovolacím dôvodom treba uviesť, že (pokiaľ sú splnené ďalšie procesné predpoklady - najmä čo do včasnosti podania dovolania a jeho podania oprávnenou osobou) existencia procesnej vady konania v zmysle § 237 O.s.p., na ktorú poukazuje ustanovenie § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p., zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale aj jeho opodstatnenosť. Existencia tzv. inej procesnej vady konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) na rozdiel od toho nezakladá prípustnosť dovolania, je však relevantný dovolací dôvod, ktorý v prípade jeho opodstatneného uplatnenia vedie k zrušeniu dovolaním napadnutého rozhodnutia. Na existenciu procesných väd konania tejto povahy (§ 241 ods. 2 písm. a/ a b/ O.s.p.) musí dovolací súd vziať vždy zreteľ - či už bolo na ne v dovolaní poukázané alebo nie (viď § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.). V prípade

nesprávneho právneho posúdenia veci (ktoré je v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. tretím dovolacím dôvodom), je situácia iná. Samo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá prípustnosť dovolania a na tento dovolací dôvod sa ani nevzťahuje § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p. Dovolací súd preskúma rozhodnutie odvolacieho súdu v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý (§ 242 ods. 1 veta prvá O.s.p.), pričom (ako už bolo uvedené vyššie) je viazaný tým, ako účastník konania vymedzil v dovolaní uplatnený dovolací dôvod. Z hľadiska posúdenia opodstatnenosti dovolania má v prípade dovolania, v ktorom bol uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p., osobitný význam práve úplné, vecne správne a efektívne vymedzenie dovolacieho dôvodu. Pri tomto dovolacom dôvode totiž dovolací súd preskúma správnosť právneho posúdenia veci nižšími súdmi len z aspektov uvedených a dostatočne vysvetlených v dovolaní; nad rámec toho, čo dovolateľ uplatnil v dovolaní ako nesprávnosť právneho posúdenia, nie je dovolací súd oprávnený ani povinný skúmať.

1. V prejednávanej veci smeruje dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa (§ 238 ods. 1 O.s.p.).

V ustanoveniach § 238 ods. 4 a 5 O.s.p., ktoré majú vo vzťahu k jeho predchádzajúcim odsekom (vrátane § 238 ods. 1 O.s.p.) povahu špeciálnej úpravy a obsahujú výnimky z nich, je vyjadrený zámer zákona, aby určité rozhodnutia (buď so zreteľom na povahu prejednávanej veci alebo vzhľadom na určité špecifiká predmetu konania) neboli v dovolacom konaní prejednávané. V § 238 ods. 4 O.s.p. vylúčil prípustnosť dovolania proti rozsudkom vydaným vo veciach upravených Zákonom o rodine (s výnimkou rozsudkov o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva o zapretí rodičovstva alebo o osvojení). V prípadoch, na ktoré dopadá § 238 ods. 4 a 5 O.s.p. je zo zákona vylúčená prípustnosť dovolania, i keby smerovalo proti rozsudkom uvedeným v § 238 ods. 1 až 3 O.s.p.

V prejednávanej veci dovolanie navrhovateľov smeruje proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, ktorým sa rozhodlo vo veci upravenej Zákonom o rodine (výživné). Prípustnosť dovolania navrhovateľov voči napadnutému rozsudku je tak výslovne vylúčená ustanovením § 238 ods.4 O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky z týchto dôvodov dospel k záveru, že v prejednávanej veci je dovolanie navrhovateľov v zmysle § 238 ods. 4 O.s.p. procesne neprípustné.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p. ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie procesne neprípustné (viď napríklad R 117/1999, R 34/1995). Pre záver o prípustnosti dovolania v zmysle § 237 O.s.p. ale nie je významný subjektívny názor účastníka konania tvrdiaceho, že došlo k vade vymenovanej v tomto ustanovení; rozhodujúcim je, že k tejto procesnej vade skutočne došlo

Procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. dovolatelia nenamietali a ich existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť ich dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

Na posúdenie prípustnosti dovolania - aj z aspektov § 237 písm. f/ O.s.p. - je zásadne príslušný dovolací súd (viď IV. ÚS 238/07).

Dovolatelia namietali, že im v konaní pred odvolacím súdom bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., lebo 1/ odvolací súd svoje zmeňujúce rozhodnutie založil na aplikácii ustanovenia § 62 ods. 3 Zákona o rodine, ktoré pri doterajšom rozhodovaní nebolo použité a ku ktorému dovolať nebolo umožnené vyjadriť sa (§ 213 ods. 2 O.s.p.); 2/ ak odvolací nevykonával dôkaz listinou (prehlásenie matky odporcu z 3. februára 2014) nemal sa v dôvodoch rozhodnutia na tento odvolávať, k uvedenému dôkazu sa dovolatelia nemali možnosť vyjadriť, 3/ odvolací súd vyvodil odlišné skutkové zistenia i právne posúdenie veci bez tohto, aby v potrebnom rozsahu (pre zmeňujúce rozhodnutie) zopakoval alebo doplnil dokazovanie.

Dôvodom, ktorý zakladá prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia, je taký nesprávny, procesné ustanovenia porušujúci postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odníma možnosť pred ním konať a v konaní uplatňovať (realizovať) procesné práva priznané mu za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Ide najmä o právo predniesť (doplniť, či dopĺňať) návrhy, vyjadriť sa k rozhodným skutočnostiam, k návrhom na dôkazy a k vykonaným dôkazom, právo označiť navrhované dôkazné prostriedky, právo so súhlasom predsedu senátu dávať v rámci výsluchu otázky účastníkom (svedkom) a právo zhrnúť na záver pojednávania svoje návrhy, vyjadriť sa k dokazovaniu i k právnej stránke veci (čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj § 101 ods. 1, § 117 ods. 1, § 123, § 118 ods.1, § 126 ods. 3, § 131, § 211, § 215 O.s.p.).

2. Dovolatelia namietali, že odvolací súd na vec aplikoval ustanovenie § 62 ods.3 Zákona o rodine, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a ku ktorému sa dovolatelia nemali možnosť vyjadriť (ide o tzv. prekvapivé rozhodnutie).

Ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili (§ 213 ods. 2 O.s.p.).

Podľa § 62 ods. 1 až 6 Zákona o rodine, plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom je ich zákonná povinnosť, ktorá trvá do času, kým deti nie sú schopné samé sa živiť.

Obaja rodičia prispievajú na výživu svojich detí podľa svojich schopností, možností a majetkových pomerov. Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni rodičov.

Každý rodič bez ohľadu na svoje schopnosti, možnosti a majetkové pomery je povinný plniť svoju vyživovaciu povinnosť v minimálnom rozsahu vo výške 30% zo sumy životného minima na nezaopatrené neplnoleté dieťa alebo na nezaopatrené dieťa podľa osobitného zákona.

Pri určení rozsahu vyživovacej povinnosti súd prihliada na to, ktorý z rodičov a v akej miere sa o dieťa osobne stará. Ak rodičia žijú spolu, prihliadne súd aj na starostlivosť rodičov o domácnosť.

Výživné má prednosť pred inými výdavkami rodičov. Pri skúmaní schopností, možností a majetkových pomerov povinného rodiča súd neberie do úvahy výdavky povinného rodiča, ktoré nie je nevyhnutné vynaložiť.

Ak je maloleté dieťa zverené do striedavej osobnej starostlivosti rodičov, súd pri určení výživného prihliadne na dĺžku striedavej osobnej starostlivosti každého rodiča alebo súd môže rozhodnúť aj tak, že počas trvania striedavej osobnej starostlivosti rodičov výživné neurčuje.

V rozhodovacej praxi najvyššieho súdu sa pod „prekvapivým rozhodnutím“ rozumie rozhodnutie odvolacieho súdu „nečakane“ založené na iných právnych záveroch než rozhodnutie súdu prvého stupňa

(viď tiež uznesenie najvyššieho súdu zo 17. septembra 2009 sp.zn. 3 Cdo 102/2008), resp. rozhodnutie z pohľadu výsledkov konania na súde prvého stupňa „nečakane“ založené nepredvídateľne na iných („nových“) dôvodoch, než na ktorých založil svoje rozhodnutie súd prvého stupňa, pričom účastník konania v danej procesnej situácii nemal možnosť namietat správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v dovolacom konaní (viď uznesenie najvyššie zo 14. júla 2011 sp.zn. 5 Cdo 46/2011).

V prejednávanej veci ale rozhodnutie odvolacieho súdu nemohlo a ani nemôže byť vo vzťahu k rozhodnutiu súdu prvého stupňa prekvapivé, či nečakané. Rozhodovanie súdov vo veciach vyživovacej povinnosti rodičov k deťom sa riadi príslušnými ustanoveniami § 62 až § 65 zákona o rodine, podmienky pre stanovenie rozsahu (výšky) výživného sú dané ustanoveniami § 62 a § 63, ktorých súčasťou je aj ustanovenie § 62 ods.3 tzv. minimálny rozsah plnenia vyživovacej povinnosti rodičov. Právna úprava stanovuje minimálnu výšku výživného, ktoré je rodič povinný plniť voči dieťaťu, a to bez ohľadu na jeho možnosti, schopnosti a majetkové pomery. To znamená, že pri rozhodovaní o konkrétnej výške vyživovacej povinnosti súd vždy vychádza zo zákonnej garancie minimálnej výšky výživného a pokiaľ dospeje k záveru, že pomery rodiča odôvodňujú určenie vyživovacej povinnosti v inom (väčšom) rozsahu, stanoví vyživovaciu povinnosť vo vyššom ako minimálnom rozsahu. Odvolací súd pri rozhodovaní o výške vyživovacej povinnosti v danej veci nerozhodol na základe iných zákonných ustanovení, než na ktorých založil svoje rozhodnutie súd prvého stupňa (súd prvého stupňa vychádzajúc zo žaloby priznal výživné v rozsahu presahujúcom minimálne výživné), teda na vec aplikoval ustanovenie § 62 ods. 1 až 6 Zákona o rodine. Výška výživného bola medzi navrhovateľmi a odporcom sporná, odporca nesúhlasil s požadovanou výškou výživného a v konaní sa bránil tým, že nie je zamestnaný hoci si prácu hľadá. Na tieto skutočnosti navrhovateľa v konaní reagovali. Vzhľadom na priebeh a výsledky prvostupňového konania, obsah odvolania odporcu, navrhovateľa museli očakávať (predvídať), že odvolací súd sa bude v dovolacom konaní zaoberať správnosťou určenia vyživovacej povinnosti odporcu, vrátane možnosti jej plnenia v minimálnom rozsahu (§ 62 ods. 3 Zákona o rodine). Z uvedených hľadísk námietka dovolateľov o vydaní prekvapivého rozhodnutia odvolacím súdom nie je opodstatnená.

3. Dovolateľa tiež namietali porušenie ustanovenia § 213 ods. 3 O.s.p., keď odvolaciemu súdu vyčítali, že a/ svoje odlišné skutkové zistenia i právne posúdenie veci vyvodil bez tohto, aby v potrebnom rozsahu zopakoval dokazovanie, b/ nevykonával dokazovanie listinou, pre posúdenie rozhodujúcej skutočnosti, ktorú považoval za preukázanú.

Podľa § 213 ods. 1 O.s.p. odvolací súd je viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil súd prvého stupňa s výnimkami ustanovenými v odsekoch 2 až 7.

Ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám (§ 213 ods. 3 O.s.p.).

Pokiaľ dovolatelia namietajú, že súdy pri rozhodovaní vychádzali z neúplných skutkových zistení, teda, že (ne)boli preukázané rozhodné skutkové okolnosti potrebné pre správne posúdenie veci (t.j. pre priznanie konkrétnej výšky vyživovacej povinnosti rodiča k deťom), že nevykonali relevantné na vec sa vzťahujúce dôkazy, prípadne ide o iné nedostatky v zistení skutkového stavu veci, ktoré nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní (nevykonanie dôkazu listinou v zmysle § 129 ods.1 O.s.p.), ide po stránke obsahovej o námietku, že v konaní došlo k tzv. inej (než v § 237 O.s.p. vymenovanej) procesnej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci; takáto dovolateľmi tvrdená vada (i keby k nej v konaní došlo) môže zakladať (nanajvýš) tzv. inú vadu konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), sama osebe ale nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. (viď viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp.zn. 2 Cdo 130/2011, 3 Cdo 248/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011 a 7 Cdo 38/2012).

4. Pokiaľ obsah dovolacích námietok smeroval prípade k spochybneniu právneho posúdenia veci odvolacím súdom v napadnutom rozhodnutí (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) - t.j. že tu nebol dôvod na priznanie vyživovacej povinnosti v minimálnom ale väčšom rozsahu, [lebo pri stanovení výživného v intenciách § 62 ods. 2 a § 75 ods.1 Zákona o rodine sa prihliada nielen nato, čo odporca skutočne

zarobí, ale aj nato, čo je objektívne možné, aby zarobil s ohľadom na jeho schopnosti, situáciu na trhu a pod.], je potrebné uviesť, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Súd ale právnym posúdením veci neodníma účastníkovi konania možnosť uplatnenia jeho procesných práv v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (viď uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 2 Cdo 112/2001 uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 43/2003 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 2 Cdo 50/2002 uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 1/2003). Právne posúdenie veci (viď § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) súdmi nižších stupňov je Najvyšším súdom Slovenskej republiky považované za relevantný dovolací dôvod, ktorým možno odôvodniť procesne prípustné dovolanie (v tejto veci sa však o takýto prípad nejedná), zároveň je ale zhodne zastávaný názor, že (ani prípadné) nesprávne právne posúdenie veci súdmi nižších stupňov nie je procesnou vadou konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., lebo (ani prípadným) nesprávnym právnym posúdením veci súd účastníkovi konania neznemožňuje realizáciu žiadneho jeho procesného oprávnenia viď napríklad rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 1 Cdo 62/2010, sp.zn. 2 Cdo 97/2010, sp.zn. 3 Cdo 53/2011, sp. zn. 4 Cdo 68/2011, sp.zn. 5 Cdo 44/2011, sp.zn. 6 Cdo 41/2011 a sp.zn. 7 Cdo 26/2010).

5. Pokiaľ dovolatelia namietajú nedostatky týkajúce sa odôvodnenia dovolaním napadnutého zmeňujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu [napríklad preto, že odvolací súd podľa ich názoru nevysvetlil, prečo nevzal do úvahy potenciálne možnosti a schopnosti odporcu dosahovať príjem], treba uviesť, že právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky totiž vyplýva, že tak základné právo podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru v sebe zahŕňajú aj právo na rovnosť zbraní, kontradiktórnosť konania a odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/06); právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu.

Jedným z princípov predstavujúcich súčasť práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru) a vylučujúcich ľubovôľu pri rozhodovaní je aj povinnosť súdu presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutia náležite odôvodniť (§ 132 a § 157 ods. 1 O.s.p., m. m. I. ÚS 243/07), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia (§ 157 ods. 2 O.s.p.) musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda, inými slovami, na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd pritom musí súčasne vychádzať z materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 O.s.p.; obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09). Štruktúra práva na odôvodnenie je rámcovo upravená v § 157 ods. 2 O.s.p. Táto norma sa uplatňuje aj v odvolacom konaní (§211 ods. 2 O.s.p.). Vo svojej ustálenej judikatúre ústavný súd zdôraznil, že odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (m. m. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok (IV. ÚS 489/2011). Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (tak prvostupňového súdu, ako aj odvolacieho súdu a prípadne aj dovolacieho súdu), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/2009). Tento názor si osvojil aj dovolací súd a v ďalšom z neho vychádza.

Dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu spĺňa vyššie uvedené kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 211 ods. 2 O.s.p. a preto ho možno považovať za preskúmateľné.

Preskúmaním veci dovolací súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vo výroku o určení výživného zodpovedá požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. Nesúhlas s právnym názorom odvolacieho súdu nie je dostatočným podkladom pre tvrdenie o nepreskúmateľnosti súdneho rozhodnutia a existenciu vady v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Predovšetkým odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu zodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Odvolací súd v ňom uviedol rozhodujúci skutkový stav, primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská procesných strán k prejednávanej veci, výsledky vykonaného dokazovania a citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávany prípad a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Súd prvého stupňa na základe pred ním vykonaného dokazovania dospel k záveru, že potenciálny príjem odporcu mu umožňuje platiť výživné vo výške 240 €. Naproti tomu dovolací súd potom, ako zopakoval dokazovanie (výsluchom účastníkov), dospel k odlišnému záveru, že odporca nemá reálny príjem umožňujúci platiť výživné, a na tomto základe rozsudok okresného súdu zmenil a určil výživné v minimálnej zákonom stanovenej výške. Záver, že sú splnené podmienky pre určenie vyživovacej povinnosti odporcu v zmysle § 62 ods.3 zákona o rodine, zrozumiteľne a v potrebnom rozsahu vysvetlil. Dovolací súd zdôrazňuje, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, sa správnosťou právnych záverov nezaoberal. V danom prípade dovolací súd uviedol konkrétne dôvody, pre ktoré nepovažoval za dôvodné určiť vyživovaciu povinnosť odporcu v rozsahu požadovanom navrhovateľmi, čím zároveň ponúkol dostatočné vysvetlenie toho, prečo z právneho hľadiska nebolo možné akceptovať argumentáciu navrhovateľov.

6. Vzhľadom na to, že prípustnosť dovolania navrhovateľov z § 238 a § 237 O.s.p. nemožno vyvodiť, dospel najvyšší súd k záveru, že ich mimoriadny opravný prostriedok je procesne neprípustný. Dovolací súd preto dovolanie navrhovateľov odmietol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.

V dovolacom konaní úspešnému odporcovi vzniklo právo na náhradu trov konania proti žalobkyni, ktorá úspech v dovolacom konaní nemala (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nepriznal odporcovi náhradu trov dovolacieho konania, lebo v dovolacom konaní nepodal návrh na ich priznanie (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.